

# Tizenkét év a padsorban - a képviselői mandátumkorlát vitája

Háttérgyár füzet - elemzés

hattergyar.hu · 2026. július

Ritkán fordul elő, hogy egy alkotmánymódosítás egyetlen bekezdése ekkora indulatokat kavarjon, mint az Alaptörvény tizenhetedik módosításának az a mondata, amely szerint a jövőben nem lehet országgyűlési képviselő, aki már összesen legalább tizenkét évig betöltötte ezt a tisztséget, vagy akit legalább három választáson képviselővé választottak. A javaslatot Magyar Péter miniszterelnök nyújtotta be 2026 júliusában, alig három hónappal azután, hogy pártja, a Tisza elsőprő győzelmet aratott az áprilisi választáson, és véget vetett Orbán Viktor tizenhat éves kormányzásának. A rendelkezés a jelenlegi országgyűlési ciklust nem érinti, tehát a most hivatalban lévő képviselők mandátumát nem szakítja meg, de a 2030-as választástól kezdve komoly hatással lesz arra, ki indulhat egyáltalán képviselőjelöltként.

A hír önmagában is figyelemre méltó, hiszen tizenhat éven át éppen az a Fidesz uralta a magyar politikát, amelynek vezető politikusai – Orbán Viktor, Kövér László, Kósa Lajos – 1990 óta megszakítás nélkül ültek a parlamentben, egészen addig, amíg a 2026-os vereség után nem vállaltak mandátumot az új Országgyűlésben. Most, hogy a szerepek felcserélődtek, és a korábbi kormánypárt ellenzékbe szorult, éppen azok a fideszes politikusok emelik fel a hangjukat a demokrácia védelmében, akik hosszú éveken át olyan választási szabályokat fogadtak el, amelyek maguk is korlátozták a választópolgárok akaratát. Ez a kettősség adja a téma igazi tétjét: a vita mélyén valójában az a nehéz kérdés húzódik meg, hogyan bánjon egy fiatal demokrácia a hatalom tartós bebetonozódásával, és hol húzódik a határ a demokratikus megújulás és a választók jogainak korlátozása között.

Ez az elemzés végigveszi a javaslat előzményeit és tartalmát, bemutatja a mellette és ellene felsorakozó érveket és nyilatkozatokat, körüljárja a nemzetközi gyakorlatot, és megvizsgálja, mit mutat a magyar parlamenti történelem a hosszú távon regnáló képviselőkről. Végül arra is kitér, miért különösen fájó pont a Fidesz szájából hallani a választói akarat védelmét, amikor a párt saját kormányzása alatt sorozatosan hozott olyan törvényeket, amelyek éppen ezt az akaratot szorították keretek közé.

## A módosítás tartalma és előzményei

A társadalmi egyeztetésre bocsátott első tervezet még egyszerűbben fogalmazott: eszerint a jövőben nem választható meg képviselőnek, aki összesen legalább tizenkét évig töltötte be ezt a tisztséget. Az Országgyűlés elé benyújtott végleges szöveg ezt kiegészítette azzal a fordulattal, hogy képviselő nem lehet az sem, akit legalább három választáson megválasztottak országgyűlési képviselővé. A kiegészítés

jogtechnikai szempontból nem mellékes: egy tizenkét évnél rövidebb, de három választási cikluson átívelő pálya – például időközi választások, feloszlások vagy rövidebb ciklusok miatt – szintén kizáró okot jelenthet. A hvg360 elemzése szerint a szöveg egyes pontjai kifejezetten „zavarosak és ellentmondóak”, és a lap szerint a rendelkezést mindenképp pontosítani kellene, mielőtt az Országgyűlés véglegesen elfogadná.

A tizenkét éves korlát nem önálló javaslatként, hanem egy nagyobb csomag részeként került az Alaptörvény elé. A 17. módosítás – ahogy arról a Portfolio és a 444 is beszámolt – tizenkét pontban írta át az alkotmányt: megszüntetné a hivatalban lévő köztársasági elnök, Sulyok Tamás megbízatását, csökkentené a kétharmados törvények számát, eltörölné a vármegyerendszert és a kormány megbízotti, azaz főispáni intézményt, visszaállítaná az alkotmánybírák hetvenéves korhatárát, és megszüntetné a Költségvetési Tanács vétőjogát. A képviselői mandátumkorlát tehát egy sokkal szélesebb, a korábbi berendezkedést lebontó reformcsomag egyik eleme, amelyet a kormány „tisztítótűznek” nevez.

Fontos hangsúlyozni, hogy az ötlet nem előzmény nélküli. A Telex összefoglalója szerint Magyar Péter évek óta, még ellenzéki pártvezetőként is beszélt arról, hogy nyolc évnél tovább senki ne lehessen képviselő – ez a szám a végleges javaslatban tizenkettőre módosult. Ugyanakkor a lap arra is felhívja a figyelmet, hogy a Tisza Párt 2026-os választási programjában a képviselői cikluskorlátozás nem szerepelt kiemelt helyen, így a téma viszonylag váratlanul, a kormányra kerülés után néhány hónappal került a nyilvánosság elé.

## **Érvek a változtatás mellett**

A kormányoldal érvelése két pilléren nyugszik. Az egyik a demokratikus megújulás gondolata: a hosszú távon hivatalban lévő politikusok idővel eltávolodnak a választóiktól, kialakítják saját klientúrájukat, és a pártapparátuson belül olyan pozíciókat építenek ki, amelyek gyakorlatilag megkérdőjelezhetetlenné teszik az újraválasztásukat. A javaslat indoklása szerint a tizenkét éves korlát „erősíti a demokratikus megújulást, és korlátozza a hatalom bebetonozódását” – vagyis nem a képviselők személye ellen irányul, hanem a rendszer egészének frissítését szolgálja.

A másik érv sokkal inkább az elszámoltathatósághoz kötődik. Aki tudja, hogy egy bizonyos idő után mindenképp távoznia kell, kevésbé válik a saját pozíciójának foglyává, és elméletileg kevésbé van kitéve annak a kísértésnek, hogy minden áron megőrizze a helyét – akár korrupciós kompromisszumok árán is. Ez az érv azért is érdekes, mert a vitában éppen az ellenkezője is megjelenik, ahogyan azt a kritikák ismertetésénél részletesen bemutatjuk.

A kormányzati kommunikációban a történelmi analógiák is megjelentek, bár általában az ellenfelek szájából, cáfolat gyanánt. Gulyás Gergely, a Fidesz frakcióvezetője a parlamenti vitában azzal érvelt, hogy Jókai Mór harmincöt éven, Tisza Kálmán pedig negyven éven át volt képviselő, és szerinte ez a hosszú szolgálati idő önmagában nem baj, sőt „Magyar Péter nem a szervezett bűnözés ellen küzd, hanem diktatúrát épít” – fogalmazott az Országgyűlésben, a Index élő közvetítése szerint. Ez a történelmi

hivatkozás jól mutatja, hogy a vita valójában azt feszegeti, milyen szerepet szánunk a hosszú politikai tapasztalatnak egy demokráciában.

A kormánypárti oldal azzal is érvel, hogy a tizenkét év bőven elegendő idő egy politikai életpálya kiteljesítésére – három teljes parlamenti ciklus alatt egy képviselő minden lehetséges bizottsági, frakcióvezetői vagy akár miniszteri pozíciót betölthet, így a korlátozás nem a hatékony munkavégzést, hanem a végtelenített hatalomgyakorlást akadályozza meg. Emellett a kormányzati érvelés szerint a rendelkezés nem alkalmazandó visszamenőlegesen a jelenlegi ciklusra, tehát senki mandátumát nem szakítja meg idő előtt, csak a jövőbeli indulási lehetőséget korlátozza – ez procedurálisan enyhébb beavatkozás, mint egy azonnali elmozdítás.

## **Kritikák és ellenérvek**

A javaslat ugyanakkor rendkívül heves ellenállásba ütközött, méghozzá nem csupán az ellenzék, hanem a kormánypárti oldalhoz közel álló szereplők és civil szervezetek részéről is.

A legélesebb és legszemélyesebb kritikát Hadházy Ákos független képviselő fogalmazta meg, aki maga is érintett a szabályozásban: 2016 óta, tehát tíz éve ül a parlamentben, és bár formálisan nem éri el a tizenkét évet, a „legalább három választáson megválasztott” fordulat miatt őt is kizárná a jövőbeli indulásból. „Nem nehéz azt gondolni, hogy ez személyre szabott módosítás, mert nagyon kevés képviselőt érint ez a néhány szó. Én vagyok az egyik, Szél Bernadett a másik” – mondta a Telexnek adott nyilatkozatában. Hadházy szerint a szabályozás szándéka átlátszó: „Ha ennek a módosításnak az a célja, hogy ne gondolkodjak azon, hogy valamikor visszatérjek a politikába, akkor pont az ellenkezőjét éri el a miniszterelnök úr.”

Hadházy érvelése azért is figyelemre méltó, mert szembe megy a kormányzati logikával, és éppen azt állítja, hogy a mandátumkorlát nem csökkenti, hanem növeli a korrupció kockázatát. Szerinte azok a képviselők, akik tudják, hogy az utolsó ciklusukat töltik, és nem indulhatnak újra, kevésbé érdekelték a felelős, hosszú távú gondolkodásban: „nagyobb eséllyel lopnak, nem csinálnak semmit, mindent megszavaznak, amit a pártvezetés kér”, vagy éppen „egy későbbi zsíros munkahely reményében lobbiznak valamelyik multi vagy oligarcha érdekében törvényekért, rendeletekért, állami támogatásokért, állami megrendelésekért” – fogalmazott a szeretlekmagyarorszag.hu-nak nyilatkozva. Ez a fajta „kacsalábon forgó utolsó ciklus” jelenség egyébként a nemzetközi közgazdasági és politikatudományi szakirodalomban is ismert probléma, amelyet lame duck-effektusnak neveznek: az a politikus, aki biztosan nem indulhat újra, kevésbé féli a választói büntetést.

A Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) más irányból közelített a kérdéshez. A szervezet nem elvi alapon utasítja el a cikluskorlátozás gondolatát – amint az ataszjelenti.444.hu-n megjelent állásfoglalásukban fogalmaznak, „lehet beszélni a képviselők cikluskorlátozásáról, de nem most van itt az ideje, hogy döntsünk róla”. A TASZ szerint a tizenkét éves, véglegesen kizáró szabály egyszerre korlátozza súlyosan az aktív választójogot, tehát a polgárok jogát arra, hogy azt válasszák

képviselőjüknek, akit akarnak, és a passzív választójogot is, vagyis magának a képviselőnek a jogát az induláshoz. A szervezet kiemeli, hogy ez a fajta korlátozás csak „különösen nyomós indok esetén” lehet arányos, és szerintük egy ilyen horderejű kérdést nem szabad egy ötnapos társadalmi egyeztetés keretében, sietve eldönteni. A TASZ arra is felhívja a figyelmet, hogy a téma – szemben a miniszterelnöki cikluskorlátozással, amelyről a Tisza a kampányban is beszélt – korábban nem szerepelt a nyilvános politikai diskurzusban, így a választók nem szavazhattak tudatosan erről a kérdésről. Végül a szervezet enyhébb alternatívákat is javasol: nyílt listás választási rendszert, erősebb pártokon belüli versenyt, vagy olyan szabályt, amely csak az egymást követő ciklusok számát korlátozná, a szüneteltetést követő visszatérést viszont engedélyezné – hasonlóan a Fülöp-szigeteki vagy mexikói modellhez, amelyet az összehasonlító részben részletesen bemutatunk.

A kritikák sorát Sulyok Tamás köztársasági elnök nyilatkozata koronázza meg, aki – lévén, hogy a módosítás egyik pontja éppen az ő megbízatásának idő előtti megszüntetéséről szól – személyesen érintett a vitában, ám nyilatkozata jóval túlmutat a saját sorsán. „Az alaptörvény-módosítási javaslat számos elemében sérti a jogállamiság, a demokrácia és a hatalommegosztás elvét” – közölte 2026. július 9-én kiadott közleményében, amelyről a 444 és az Index is beszámolt. Sulyok szerint az eljárás „a hatalommegosztás helyett hatalomkoncentrációhoz, a jogállamiság helyreállítása helyett önkényhez vezet”, és nem csupán a köztársasági elnöki intézményt érinti: ha egyszer elfogadottá válik, hogy egy alaptörvény-módosítással bármely független szerv vezetője egyedi döntéssel elmozdítható, illetve hogy az országgyűlési képviselők újraválaszthatósága utólag, egyedi jelleggel kizárható, az „precedenst teremt” a jövőre nézve. Az államfő már május 29-én levélben fordult a Velencei Bizottsághoz, az Európa Tanács alkotmányjogi tanácsadó testületéhez, hogy szakvéleményt kérjen a módosításról – a kormány azonban, amint arról az Origo beszámolt, nem volt hajlandó megvárni ezt az állásfoglalást, és folytatta a jogalkotási eljárást.

A Velencei Bizottság egyébként korábbi, cikluskorlátozásról szóló jelentéseiben következetesen óvatos állásponton van: a testület alapvetően nem javasolja a törvényhozói mandátumok korlátozását, és arra figyelmeztet, hogy egy ilyen, a választójogot súlyosan érintő lépést nem szabad sürgősséggel, hanem alapos, hosszabb távú alkotmányozási folyamat keretében kellene meghozni. Ez az álláspont lényegében egybeesik a TASZ időzítésre vonatkozó kritikájával.

## **Nemzetközi kitekintés: hol és hogyan korlátozzák a képviselők idejét**

Amikor a magyar vitában a nemzetközi példák kerülnek szóba, érdemes tisztázni egy alapvető különbséget: az elnöki vagy miniszterelnöki tisztségek időbeli korlátozása világszerte elterjedt gyakorlat, hiszen a világ országainak több mint hetven százalékában létezik valamilyen államfői ciklus- vagy időkorlát. A törvényhozói, tehát a parlamenti képviselői mandátumok korlátozása ezzel szemben jóval ritkább jelenség, és Európában gyakorlatilag ismeretlen. Az Európai Parlament Kutatószolgálatának (EPRS) 2025-ös elemzése egyértelműen fogalmaz: egyetlen

európai ország sem vezetett be nemzeti szintű parlamenti cikluskorlátozást. Svájcban 2009-ben népszavazásra bocsátottak egy kétciklusos korlátozási javaslatot, de azt a választók elutasították. Franciaországban 2024 márciusában nyújtottak be törvényjavaslatot, amely az egymást követő mandátumok számát korlátozná az elnöki, a közgyűlési elnöki és egyes helyi tisztségek esetében, de ez inkább az általános politikai megújulást célzó, szélesebb reformcsomag része, nem kifejezetten a nemzetgyűlési képviselőkre szabott hároméves ciklus. Érdekes előzmény, hogy Emmanuel Macron már 2017-es elnökválasztási kampányában is támogatta a cikluskorlátozás ötletét, ám a téma öt évvel később, amikor mozgalmának képviselői már berendezkedtek a rendszerben, gyakorlatilag eltűnt a programból – ez a fordulat önmagában is tanulságos példa arra, hogy a hatalomban lévők hajlamosak elveszíteni a lelkesedésüket a saját pozíciójukat fenyegető reformok iránt.

Az Egyesült Államokban a Kongresszus mindkét háza – a Képviselőház és a Szenátus – esetében nincs szövetségi szintű cikluskorlátozás, így elméletileg egy tag akár évtizedeken át, élete végéig újraválasztható. Számos tagállam kormányzói posztjára és állami törvényhozására viszont léteznek helyi korlátozások: az Egyesült Államok ötven tagállama közül tizenháromban a kormányzói tisztségre, harmincöt államban pedig a helyi törvényhozásra vonatkozik valamilyen cikluskorlát. Ez a megosztottság jól mutatja, hogy még egy föderális berendezkedésű, erős cikluskorlátozási hagyományokkal rendelkező országban is megosztott a kérdés.

A latin-amerikai kontinens jóval radikálisabb megoldásokat alkalmaz. Mexikóban az alkotmány 59. cikke szerint a szenátorok és a képviselők nem választhatók újra a rájuk következő ciklusban – vagyis nem tilos örökké a parlamentben maradni, de egymást követő ciklusokban nem lehet, csak egy kihagyott ciklus után térhetnek vissza. (2025-ös alkotmánymódosítás egyetlen kivételt engedélyez ez alól.) Costa Rica még szigorúbb: az 1949-es alkotmánymódosítás óta a képviselők egyáltalán nem indulhatnak egymást követő ciklusban, csak legalább egy kihagyott parlamenti ciklus után térhetnek vissza a Nemzetgyűlésbe. A Fülöp-szigeteki alkotmány (VI. cikk, 7. szakasz) a képviselőházi tagok esetében három egymást követő ciklusban korlátozza a mandátumot, a szenátorok esetében pedig kettőben – de mivel a szabály kizárólag az egymást követő ciklusokra vonatkozik, egy politikus a limit kimerítése után egy kihagyott ciklust követően újra indulhat, és ismét megkezdheti a számláló nullázását. Ez a „pihenő, majd visszatérő” modell éppen az a megoldás, amelyet a TASZ is javasolt alternatívaként a magyar vitában, szemben a most tervezett, véglegesen kizáró tizenkét éves szabállyal.

Afrikában a cikluskorlátozás elsősorban az elnöki tisztségekhez kötődik, és több kutatás – köztük az amerikai ALEC (American Legislative Exchange Council) elemzése – arra a következtetésre jut, hogy a fiatal demokráciákban az elnöki cikluskorlát valóban hozzájárulhat a hatalmi túlkapások megelőzéséhez, miközben a törvényhozói szintű korlátozás hatásai jóval vitatottabbak, és az empirikus kutatások vegyes eredményeket mutatnak a törvényhozási szakértelem elvesztése és a demokratikus megújulás előnyei között.

Összességében tehát az látszik, hogy a magyar javaslat nemzetközi összevetésben kifejezetten szigorú végén helyezkedik el: nem egy „pihenő ciklus utáni visszatérést”

engedélyező modellt követ, mint Mexikó vagy a Fülöp-szigetek, hanem egy véglegesen kizáró, tizenkét év után visszavonhatatlan tilalmat vezetne be, amelyre Európában jelenleg nincs precedens.

## **Sérül-e a demokrácia? Az elvi vita két oldala**

A kérdés, hogy egy ilyen korlátozás sérti-e a demokrácia elveit, valójában két, egymással versengő demokráciafelfogás ütközése. Az egyik értelmezés szerint a demokrácia lényege a választópolgárok szabad döntése: ha egy közösség újra és újra ugyanazt a képviselőt akarja a parlamentbe küldeni, ezt a döntést tiszteletben kell tartani, és minden olyan szabály, amely ezt korlátozza, valójában a nép akaratának korlátozása – ezt az érvet fogalmazza meg a TASZ is, amikor az aktív és passzív választójog egyidejű sérelméről beszél. Ebből a szemszögből nézve a tizenkét éves korlát nem véd meg semmit, csak elveszi a választóktól a lehetőséget, hogy egy jól bevált, tapasztalt képviselőt ismét megbízzanak.

A másik értelmezés szerint viszont a demokrácia nem merül ki a formális választási aktusban, hanem magában foglalja a valódi politikai versenyt, az esélyegyenlőséget és azt, hogy a hatalom időről időre ténylegesen gazdát cserélhessen. Ebben a felfogásban az, ha egy képviselő évtizedeken át gyakorlatilag megkérdőjelezhetetlen pozícióban van – akár azért, mert biztos választókerületben indul, akár azért, mert listás helyét a pártvezetés automatikusan biztosítja neki –, önmagában is torzítja a versenyt, még akkor is, ha formálisan minden választás szabályos. A hosszú távon regnáló képviselők ugyanis idővel olyan strukturális előnyre tesznek szert – ismertség, kapcsolati tőke, a pártapparátus feletti befolyás, hozzáférés az állami erőforrásokhoz –, amellyel egy kihívó gyakorlatilag nem tud versenyezni. Ez a jelenség a nemzetközi politikatudományban „a hivatalban lévő előnyeként” (incumbency advantage) ismert, és számos kutatás igazolja, hogy jelentősen csökkenti a tényleges politikai versenyt.

A két felfogás között nincs egyértelmű, tudományosan eldönthető igazság – ez alapvetően értékválasztás kérdése. Az viszont tényként rögzíthető, hogy a nemzetközi alkotmányjogi gyakorlat, így a Velencei Bizottság állásfoglalásai is, a választójog korlátozását kivételes, alapos indokolást igénylő lépésnek tekintik, amelyet nem szabad elhamarkodottan, politikai konjunktúra szülte döntésként meghozni. Ez az az érvelési szál, amely miatt a magyar javaslat időzítése – vagyis hogy egy frissen győztes kormánypárt, három hónappal a választás után, ötnapos társadalmi egyeztetéssel vezetné be a szabályt – önmagában is aggályokat vet fel, függetlenül attól, hogy a korlátozás tartalmilag indokolt-e.

## **A rendszerváltás öröksége: a bebetonozott képviselők jelensége**

A vita megértéséhez érdemes visszatekinteni arra, hogyan alakult a magyar parlamenti pálya a rendszerváltás óta. Az 1990. május 2-án megalakult első szabadon választott Országgyűlés óta eltelt több mint harminchat évben mindössze négy olyan képviselő volt, aki folyamatosan, megszakítás nélkül viselte a mandátumát: Orbán

Viktor, Kövér László, Kósa Lajos és Németh Zsolt. A 2026-os választás – amely, mint láttuk, Orbán Viktor tizenhat éves kormányzásának vetett véget – volt az első olyan parlamenti ciklus 1990 óta, amelyben közülük hárman, Orbán Viktor, Kövér László és Kósa Lajos, már nem foglaltak helyet a padosorokban: mindhárman lemondtak a mandátumukról, miután pártjuk elveszítette a választást. Egyedül Németh Zsolt, a Fidesz 2-es számú párttagkönyvének tulajdonosa maradt folyamatosan a helyén: a hatvankét éves politikus 2026-ban tizedik ciklusát kezdte meg, ezzel ő a rendszerváltás utáni korszak abszolút rekordere.

Ez a fajta hosszú távú, megszakítás nélküli jelenlét messze nem egyedi jelenség, csak a Fidesz vezetőinél a leglátványosabb, hiszen ők 1990-től, még egy egészen más politikai formációként indulva, folyamatosan a politikai élet centrumában maradtak. Történelmi távlatban a magyar parlamentarizmus egyébként ismeri ennél is szélsőségesebb példát: a 444.hu történeti összefoglalója szerint Madarász József 1848 és 1915 között összesen ötvenhat évig volt országgyűlési képviselő – ez a szám még a mai felvetés fényében is szinte hihetetlen, jól mutatva, hogy a hosszú parlamenti karrier nem új keletű magyar sajátosság.

A kérdés, amit ez a jelenség felvet, valóban az, amit sokan – köztük a mostani javaslat támogatói is – megfogalmaznak: vajon egy több évtizedes, megszakítás nélküli parlamenti jelenlét ténylegesen a választók érdekeit szolgálja-e, vagy inkább azt jelzi, hogy az adott képviselő számára a politikai pozíció önmagában vált életpályává, amelyben a túlélés szempontja – a pártvezetéshez, a frakcióhoz, a helyi szervezethez fűződő lojalitás – fontosabbá válik, mint a tényleges szakmai teljesítmény vagy a választókerület érdekeinek képviselete. A rendszerváltás utáni magyar politikai gyakorlatban számos olyan példa akad, amikor egy-egy képviselő évtizedeken át ült a parlamentben úgy, hogy közben nem folytatott érdemi szakmai vagy gazdasági tevékenységet a politikán kívül, és pozícióját elsősorban a pártban kiépített kapcsolati hálójá, nem pedig szakmai teljesítménye tartotta fenn. Ez a fajta „hivatásos képviselet” – amikor valaki gyakorlatilag egész felnőtt életét a parlamenti padosorokban tölti, más szakmai tapasztalat vagy külső mérce nélkül – az egyik legerősebb érv a cikluskorlátozás mellett, hiszen felveti a kérdést: mennyire képviseli valóban a választók mindennapi tapasztalatait egy olyan politikus, aki már a rendszerváltás óta kizárólag a politikai apparátusban szocializálódott.

Ezzel a jelenséggel szemben ugyanakkor a kritikusok azt hozzák fel, hogy a hosszú parlamenti tapasztalat önmagában nem hiba, hanem érték is lehet: a jogalkotási folyamat, a költségvetési egyeztetések, a nemzetközi diplomáciai kapcsolatok kiépítése olyan szaktudást igényel, amelyet évek, akár évtizedek alatt lehet csak megszerezni. Gulyás Gergely történelmi hivatkozása Jókai Mórra és Tisza Kálmánra pontosan ezt az érvet erősíti: a hosszú szolgálati idő a magyar politikai hagyományban nem feltétlenül a stagnálás, hanem sok esetben a folytonosság és a felhalmozott tapasztalat jele volt.

**A kettős mérce: amikor a választói akarat korlátozói a választói akarat védelmére hivatkoznak**

A vita talán legfeszültebb, egyben legtanulságosabb pontja az a fajta politikai fordulat, amely a 2026-os kormányváltás után bontakozott ki. A Fidesz tizenhat éves kormányzása alatt sorozatosan fogadott el olyan választójogi és intézményi módosításokat, amelyek – legalábbis a kritikusok szerint – jelentősen átalakították, sok esetben szűkítették a választópolgárok tényleges befolyását a politikai folyamatokra. Amikor ma a korábbi kormánypárt politikusai a választói akarat védelmére, a demokrácia és a jogállamiság veszélyeztetésére hivatkozva bírálják a Tisza-kormány alaptörvény-módosítását, érdemes felidézni, milyen lépéseket tett maga a Fidesz ugyanezen a téren, amikor kormányon volt.

A legalapvetőbb változás az volt, amikor 2011-ben a kétharmados többség birtokában a Fidesz nemcsak új választási törvényt fogadott el, hanem az egyéni választókerületek pontos határait is meghatározta – még hozzá úgy, hogy ezeket a körzethatárokat az Alaptörvény mellékletébe emelte, aminek következtében a későbbi módosításukhoz is kétharmados többség vált szükségessé. Ez a lépés gyakorlatilag „befagyasztotta” a választókerületi térképet egy olyan pillanatban, amikor az a kormánypárt számára kedvező volt, és megnehezítette, hogy egy esetleges jövőbeli, egyszerű többséggel rendelkező kormányzat érdemben módosíthassa azt. A képviselők száma eközben 386-ról 199-re csökkent, bevezették az úgynevezett győzteskompenzációt – amely azt jelenti, hogy az egyéni választókerületben győztes jelölt szavazatfölöslege is bekerül a pártja listás eredményébe –, megszüntették a területi listákat, és eltörölték a korábbi kétfordulós rendszert, egyfordulóssá alakítva a választásokat. A választásjogi szakértők, köztük a választásrendszer.hu elemzői szerint ezek a változtatások összességében mintegy tíz százalékkal tolták el a rendszert a többségi elv irányába, ami azt eredményezi, hogy a mandátumok megoszlása jelentősen eltérhet a pártokra leadott szavazatok tényleges arányától – vagyis, ahogy azt sokan megfogalmazták, „a választói akarat eltorzul”.

Ehhez társult 2023 végén egy másik, sokat kritizált epizód: fél évvel a 2024-es önkormányzati választás előtt a Fidesz megszavazta a Mi Hazánk Mozgalom által benyújtott önkormányzati választási törvénymódosítást, amely érdemben átalakította a szabályokat a választás előtt – ezt a lépést a Telex és a Mérce is a kampányidőszakhoz közelebb, hirtelen jogszabály-módosítás példaként mutatta be, amelyről a parlamenti vita gyakorlatilag alig két percig tartott.

Ezek a példák azért fontosak a mostani vitában, mert megvilágítják a helyzet iróniáját: azok a politikusok, akik ma az Alaptörvény tizenhetedik módosítását a jogállamiság és a választói akarat elleni támadásként írják le, olyan pártból érkeznek, amely kormányzása idején maga is számos olyan intézkedést hozott, amely a választási rendszert a saját politikai érdekei szerint alakította, és amely – a kritikusok szerint – szintén korlátozta, hogy a választók tényleges akarata híven leképeződjön a parlamenti mandátumok elosztásában. Ez természetesen nem teszi automatikusan legitimmé vagy demokratikusnak a mostani, tizenkét éves mandátumkorlátot – hiszen, mint láttuk, azt a TASZ, a Velencei Bizottság és maga Sulyok Tamás is komoly aggályokkal illeti –, de arra mindenképp rávilágít, hogy a magyar politikai kultúrában egyik oldal sem tekinthető a választói akarat következetes, elvi alapú védelmezőjének. Mindkét politikai tábor hajlamos arra, hogy amikor hatalmon van, a

saját érdekei szerint alakítsa a játékszabályokat, majd amikor ellenzékbe kerül, ugyanazokat a jogállami és demokratikus elveket kéri számon az utódján, amelyeket korábban maga is rugalmasan kezelte.

Ez a kettősség egyben magyarázatot is ad arra, miért annyira nehéz a magyar közéletben elvi alapon, pártpolitikai szimpátiától függetlenül megítélni egy-egy intézményi reformot. A tizenkét éves mandátumkorlát ügyében az igazi kérdés nem az, hogy „ki mondja”, hanem hogy a szabályozás tartalmilag arányos, időzítésében megalapozott, és eljárásában legitim-e – és ebben a tekintetben a kritikák, amelyeket független szereplők, így a TASZ és a Velencei Bizottság is megfogalmaztak, komolyan veendő, függetlenül attól, hogy éppen melyik párt van hatalmon.

## **Mi következik ebből?**

A vita, amely a nyár folyamán zajlik az Országgyűlésben és a nyilvánosságban, valójában két, egymással nehezen összeegyeztethető cél között feszül. Az egyik cél a politikai megújulás biztosítása, annak megakadályozása, hogy a hatalom – bármely párt kezében is legyen – évtizedekre bebetonozódjon, ahogyan az a rendszerváltás óta több alkalommal, a Fidesz vezető politikusainál a leglátványosabban megtörtént. A másik cél a választópolgárok jogának védelme, annak biztosítása, hogy senki, semmilyen ürüggyel ne vehesse el tőlük a jogot, hogy azt válasszák képviselőjüknek, akit akarnak.

A kérdés, hogy a tizenkét éves korlát a helyes válasz-e erre a feszültségre, egyelőre nyitott. A nemzetközi gyakorlat azt mutatja, hogy létezik enyhébb megoldás – a mexikói vagy Fülöp-szigeteki modell, amely csak az egymást követő ciklusokat korlátozza, és lehetőséget ad a szünet utáni visszatérésre –, valamint azt is, hogy Európában jelenleg nincs egyetlen olyan ország sem, amely nemzeti parlamenti szinten hasonló szigorú, véglegesen kizáró szabályt alkalmazna. Az is világos, hogy a magyar javaslat elfogadásának módja – a sietősség, a rövid társadalmi egyeztetés, a Velencei Bizottság állásfoglalásának be nem várása – önmagában is aggályokat vet fel, függetlenül a szabályozás tartalmi helyességétől. Ugyanakkor a rendszerváltás utáni magyar parlamenti történelem is elég anyagot szolgáltat ahhoz, hogy megértsük, miért fogalmazódik meg újra és újra az igény valamiféle korlátozásra: amikor egy politikus élete nagy részét, gyakorlatilag egyetlen más szakmai tapasztalat nélkül, a parlamenti padosorokban tölti, jogos a kérdés, hogy ez valóban a képviseleti demokrácia egészséges működését szolgálja-e, vagy inkább egy zárt, önmagát fenntartó politikai osztály kialakulásához vezet.

A végső döntés az Országgyűlés kezében van, de a vita önmagában is tanulságos: megmutatja, hogy a demokrácia védelmére hivatkozó érvek mindkét oldalon felbukkannak, és hogy a magyar politikai élet szereplői – párthovatartozástól függetlenül – hajlamosak a szabályokat a saját pillanatnyi helyzetük szerint értelmezni. Az igazi kérdés az, hogy ez a felismerés vezet-e el végre egy olyan, valóban pártokon átívelő konszenzushoz, amely a jövőben megakadályozza mind a hatalom tartós bebetonozódását, mind a választójog önkényes korlátozását – vagy a mostani vita is csak egy újabb epizód lesz abban a hosszú sorozatban, amelyben a kormányzó erő a saját érdekei szerint alakítja az alkotmányos játékszabályokat.

## **Tizenkét év után: vita a mandátumkorlátról**

*Az Alaptörvény tizenhetedik módosítása tizenkét évben maximálná a képviselői pályát. A javaslat mögött a demokratikus megújulás igénye áll, de Sulyok Tamás, a TASZ és a Velencei Bizottság is a jogállamiság sérelmét látja benne.*

Az Alaptörvény tizenhetedik módosítása szerint a jövőben nem lehet országgyűlési képviselő, aki már összesen legalább tizenkét évig betöltötte ezt a tisztséget, vagy akit legalább három választáson megválasztottak. Magyar Péter miniszterelnök 2026 júliusában nyújtotta be a javaslatot, alig három hónappal a Tisza Párt áprilisi választási győzelme és Orbán Viktor tizenhat éves kormányzásának bukása után. A szabály a jelenlegi ciklust nem érinti, csak a 2030-as választástól szűkíti az indulási lehetőséget.

A kormányoldal a demokratikus megújulást és a hatalom bebetonozódásának megakadályozását hozza fel érvként. Ezzel szemben Hadházy Ákos, akit a szabály maga is érintene, „személyre szabott módosításnak” nevezte a lépést, és úgy vélekedett, hogy az utolsó, meg nem hosszabbítható ciklusban ülő képviselők inkább hajlamosak a korrupcióra, mint a felelős munkára. A TASZ nem elveti a cikluskorlátozás gondolatát, de az időzítést kifogásolja: szerintük egy ilyen horderejű, a választójogot súlyosan korlátozó kérdést nem szabad ötnapos társadalmi egyeztetéssel eldönteni. Sulyok Tamás köztársasági elnök – akinek megbízatását a módosítás egy másik pontja szüntetné meg – közleményében kijelentette, hogy a javaslat „számos elemében sérti a jogállamiság, a demokrácia és a hatalommegosztás elvét”, és hatalomkoncentrációhoz vezet. A Velencei Bizottsághoz még május végén fordult, ám a kormány nem várta meg az állásfoglalást.

Nemzetközi összevetésben a magyar javaslat szigorú végletet képvisel. Európában egyetlen ország sem alkalmaz nemzeti parlamenti cikluskorlátozást, Svájcban 2009-ben népszavazáson buktatták meg a hasonló kezdeményezést. Mexikóban és Costa Ricán csak az egymást követő ciklusok tilosak, egy kihagyott ciklus után a képviselő visszatérhet, a Fülöp-szigeteki modell hasonlóan működik. A magyar tervezet ezzel szemben véglegesen, visszavonhatatlanul zárna ki az érintetteket.

A hazai előzmények is magyarázzák a felvetést: az 1990-es rendszerváltás óta mindössze négy képviselő – Orbán Viktor, Kövér László, Kósa Lajos és Németh Zsolt – ült folyamatosan a parlamentben, egészen 2026-ig, amikor hárman közülük a választási vereség után távoztak. Németh Zsolt hatvankét évesen már tizedik ciklusát kezdte meg. Történelmi távlatban Madarász József ötvenhat évig, 1848-tól 1915-ig volt képviselő. Ezek a pályák jól mutatják, hogy a hosszú, megszakítás nélküli parlamenti jelenlét nem új jelenség Magyarországon, és felveti a kérdést, mennyiben szolgálja a képviseleti demokráciát egy olyan politikai pálya, amely gyakorlatilag más szakmai tapasztalat nélkül, kizárólag a pártapparátusban zajlik.

A vita legfeszültebb pontja mégis a szereplők kettős mércéje. Azok a fideszes politikusok, akik ma a választói akarat és a jogállamiság védelmére hivatkozva

bírálják a módosítást, 2011-től kezdve maguk is sorozatosan alakították át a választási rendszert a saját érdekeik szerint: az egyéni választókerületek határait az Alaptörvény mellékletébe emelték, bevezették a győzteskompenzációt, és a rendszert a többségi elv irányába tolták el, ami a választásrendszer.hu elemzői szerint mintegy tíz százalékkal torzította el a mandátumok és a szavazatarányok viszonyát. Ez a történet nem teszi automatikusan legitimmé a mostani javaslatot, de rávilágít arra, hogy Magyarországon egyik politikai oldal sem tekinthető a választói akarat következetes védelmezőjének: mindkét tábor hajlamos a szabályokat hatalmon lévőként a saját érdeke szerint alakítani, majd ellenzékben ugyanazokat az elveket számon kérni, amelyeket korábban maga is rugalmasan kezelt.

A valódi tét ezért túlmutat azon a kérdésen, hogy a tizenkét éves korlát bekerül-e az Alaptörvénybe: az igazi próbatétel az, hogy a magyar politikai kultúra képes-e végre olyan, pártoktól független konszenzust kialakítani a hatalomgyakorlás kereteiről, amely nem a mindenkori győztes érdekeit szolgálja. Amíg a szabályokat mindig az éppen kormányzó erő írja át, addig a demokrácia és a jogállamiság védelmére tett hivatkozások – bármelyik oldalról hangozzanak is el – hitelességi deficittel küzdenek. A Velencei Bizottság állásfoglalása és a Sulyok Tamás által kezdeményezett eljárás végkimenetele minden bizonnyal irányt mutat majd abban, hogy a mostani módosítás megáll-e a jelenlegi formájában, vagy a nyilvános vita nyomán még alakul a szöveg.

hattergyar.hu